

۱۱ ثمرین اول ۱۹۱۷

سای : ۱۴

برنجی س

علم ، صنعت و اخلاق دار هفتالی مجموع

تارىخ

معمارستان، حيات و آمارى

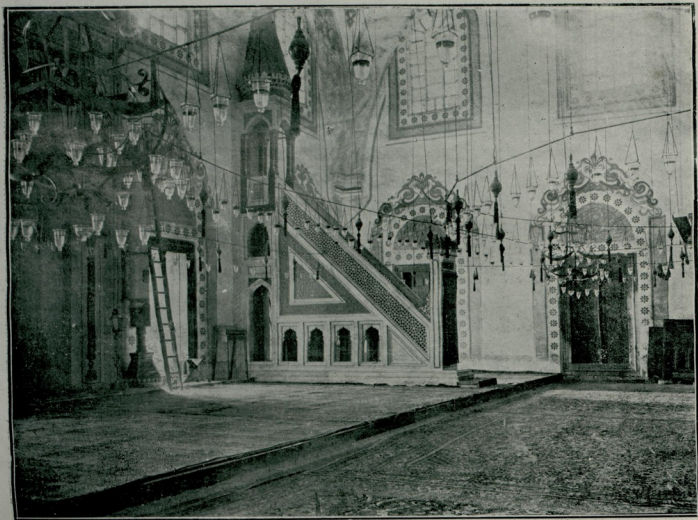
(يېڭى ساندىن مابعد)

— پادشاهم، بۇندە بىكى طريق واردر. بىرى اولدر كەيندە لىك كۆزىك
خىدو-خىرى يوق، بىسور كە، ھەربى خىدمەتە جان وېرىر، بىرى دىخى
بودر كە اجرتلە ھەركە دست مۇرد تەيىن اولە، خىزىنە صرف اولر توب
استادىتلە ايتىلە .

— اولىكى تەدبىر كەك بۇرە ئالدىمى اولر . ايل خىرى اولور .
تەدبىر سكرە اولان تەدبىر دىكە كىندو مالزىن اجرت ايلە كىتوردىكەك
كەسەنەك ذرە مقدارى خاطرى رىجىدە اولمە .

سالمان ساپان سو كرلرىك انشاسى ايچون كېلون على آغايى بنا
امىنى نصب ايتدى، استانبول ك پوتون استادلىرى جەم اولدى، بىرچوق
كىمەلر بوتىدىنى بوش طىن ايدىيور، پادشاهى واز كېچىرەك كۆزۈستەندە

نەپائىت بولايى. معمارستان ايلەدە كۆرۈشمە قىرادو بىردى . كاغىدخاھە مەنبە
سولرىك استانبولە كىتەرەسنى معمارستانە امر ايتىدى (۹۶۲). معمارستان
اولا سوليك يولنى كەتقە باشلادى . « ھوائى تراز واپلە » وادىلىرى معارنە
ايتىدى . « علمەندسە طرىقچە » تەختە لولەلر طاقىدى، سوليك قاج لولە
اولدىغى اولجىدى . نەپائىت سالمان سوليك خىسۇرىتە كادى، تەدبىقاتى
مەھسلا آكلاندى . سلطان ساپان ك مەنۇندى، معمار ستانە سوردى :
— بوسولر ك كلىسى نە طرىقە مەكەن اولە ؟

معمارستانك آثارىندىن : استانبولە سلطان سلىم اول جامى

ذهنده پراشیدی. بوسه ده معمار ستان کاغذخانه صرتلرنده صو
بولرینک قازیلای، کونکلاک دوشه دلسی ایله مشغولدی. برکون،
آنسزین، قارشینده پادشاهی کوردی. سلطان سلیمان کاغذخانه طرقلرینه
آوه چقمش، عین زمانده صو بولارینه کوزدن کچیرمک ایستهمندی.
معمار ستان پادشاهی آنسزین قارشینده کوروچه، بنا امینی ایله
برابر درحال سلامه طوردی، سلطان سلیمان صوردی:

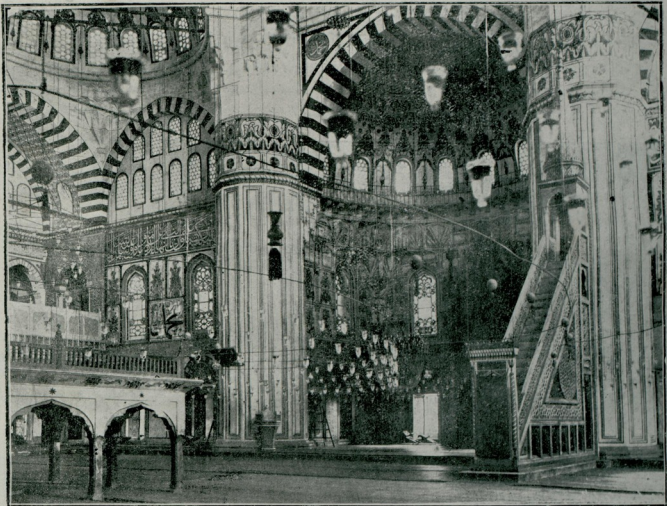
— معمار پودرده نه مقدار صو وار؟

— سعادتل پادشاهم، تخمین اولان اوزره یازلشدر. بش اوله در.
بنا امینی، برنبره، معمار ستانک سوزخی کسیدی:

— پادشاهم. معمار آقا بنده کز عجب فتنده ماهردر و استاد
کاملدر. زیر زمینده نهان اولان صونی روی زمینده کی بیلور.
بو یایده خانی عالک خلافتده بر اوز که معنایه واصلدر.

بولونبوردی. مخالفلردن بریده، اوزمانلر سدواعظم بولونان رستم پاشا
ایدی. حتی رستم پاشاه معمار ستان ایله برابر کرلرک انسانی تدقی
ایدن صوبولجی کرزیتولای حبس بیه ایتمیرمندی. رستم پاشاهک
عظالمه سی پک غریبیدی: سلطان سلیمان صوبولجیک نه سیه مینی حبس
ایلدی بیکنی صوردینی زمان، پاشا شو جواپی ویرمندی:

— بن قولکک خبری یوق ایکن عن حضور هاپونده کلی خزینه
مصاروفیون پول آجوب مقدمات بسط ایتموکنک صدق واستقامته
وانف اولجی ایچون برقاچ کون صافتمشدر. کورلسون، صوبلدوب
بیلهلم. نه دنوال اوزره اوله قدر. فی الحقیقه صو کتورمک کی فضیلتی
عید اجر و ثواب اوئر. لکن اقدم، بوسویک چریایله استانبولک
هر محله سته برجسته پاییلوب صولر سبیل اوله قدره اطراف واکنا فاده
اولان خانی علی الخصوص عرب و عجم محالککک چاره سی کلوب دوشوب

معمار ستانک آثارندن: ادرنده سلطان سلیم ثانی جامی

دیدی. معمار ستانک او زمانه قدر علینده جریان ایدن سوزلردن
خبری یوندی، بوسفر حقیقی اوده آکلادی. سلطان سلیمان تکرار:

— هانی. عرض اولنان صولر نرهدده؟ کل کوستر!

دیدی. معمار ستان کال اذبله پادشاهک اوکنه دوشدی. دره لرک
هر برخی کردی، بر درمه کوتوردی که پوراده اوتوز لوله صو چقندینی
عرض اولوشدی؛ شدی اون لوله ده فضل آقپوردی. سلطان
سلیمان بو مبذول صولری کوروچه خوشلاندی:

— معمار. کل بری. صو هان بومیدر. غیری برلرده دخی

وارمیدر؟

کثرت وادخام نفوسه باعث اولوب بولایته ات واکمک وسائر
خضائر و ماکولات پشدرمک غیر و مساکر منصوره کک معیشترلرینه
زیاده مضایقه دوشمک مقرردر. بو واسطه برله اسعارسلمین تفاوت
ایلیوب ترخ جاریلری بوزیلوب ویغت بوزانلردن استانبول طولوب
اکر بیچر طائفه سی برلرین بوش قویوب ترک انسه لر کرکدر. ایام
دولت شهریاریده هر نه زحمت و معقت اولورسه چکیلور اما هرورایام
ایله صکره دن کان اولاد اکرام سلاطین عظام و قناری غایت مشکل
اوله قدر.

سلطان سلیمان بو مطالعه به اهمیت یرمه دی؛ فقط بوتون بوسوزلر

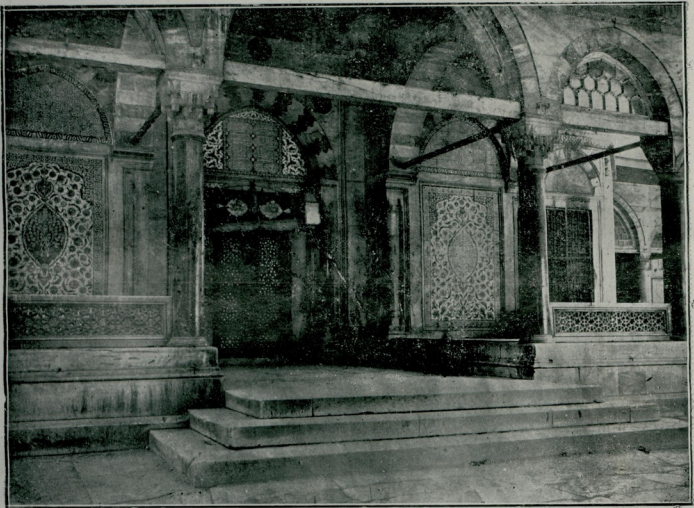
کتیبه که ایچون انشا ایدیلن کرلر : اوزون کر، کوزلجه کر، معلوه کر، مدرس کرلری ایدی . اوزون کرک بوی یکر، اوزونلری ایکی یوز یکر، ذراعدی . معلوه کرینک بوی آلتیش بش، علی اون سکر ذراعدی ؛ اوزوندن بر آتی فرح فرح کجه بیلوردی . کاغده خانه صونیک استانبوله کتیره بی مهم بر حاده ایدی . اوزمانه قدر استانبوله صدون صیقنی چکیلوردی . او تارنجدن اعتباراً استانبولک مختلف نقطه لرنده چشمه لر یاپیلدی ، صوفی فضله اسراف ایتمک ایچون بورمه لوله لر ایجاد ایدلدی . فرق چشمه صوفی بوسورته میدانه کلدی . سلطان سلیمان ، یاغختی لطفی ایله سیراب ایتدیکی ایچون مننوردی . حتی معمار سنائی حضوریه چاغیردنی زمان مننویتتی بیان ایغش وشو سوزلرله فکریشی ایضاح ایلدهدی :

— یم مقصودم بو صو هر نمایه روانه اوله . چشمه بنا اوله چق

دیه سوردی . معمار سنان :

— بلی . سعادتلو پادشاهم . ایکی دره ده دخی یولرک انشالی سولر حالیا پادشاه دولته ده چایرد . پادشاهم ! عرض اولنان یوز لوله اما زاده سی اللی لوله دخی آلتی عققدر . خصوصاً ایام بخوره اصلا سولر بوتدن اکسیک اولنر . دیدی . سلطان سلیمان او کون بوتون دره لر ی طولاشدی . سولرک کوموش کی پارلاق و برای بر صورتده آدینغی کورونجه معمار ساندن یک نمون اولدی . خاصه معماری خلعتلرله تظلیف ایتدی . معمار سنان ، بوتدن صوکرا یا باجفی ایشلری ده سلطان سلیمان عصاراً عرض ایتدی :

— سعادتلو پادشاهم . بو بنده کک صدو یولاری بناسنده نهجه تصرف خاصم وارد . چله دن بری بو دره لرک هر برنده حوضلر

معمار سنالک آثارندن : آياصوفيه ده سلطان سليم ثانی تهره سی

برده وقاییت اریلیان بوسک برلرده طائنی قویولر اوله که صو ایجه اوغرایه ، تا که هر برده بیروضعیف و طول خاوندلر ، اوشاق و اغلاخچیلر دستیلر و بارداقلرین طوله بروب دوام دولته دنا ایله لر .

معمار سنان صو یولک انشاسنده کوستردیکی مهارتله استانبول خلانک شکرانی جلب ایلدهمشدی . فقط اولک کزیده اثری ، اولن آبدی سی سلیمانیه جامی ایدی . جامک انشاسنه باشلانای آلتی سنه اولوردی (۹۵۶-۹۱۲) . سلطان سلیمان ، برکون ، معمار سنائی حضوریه چاغیرمش ، اجدادینک

و کافری هر صر اولوقلر اولقدنر . هرور ایام ایله بیقیلوب زیر زمینده بی نشان اولشدر . ان شاه تمالی پادشاه جهان پناه دولته دن عن قریب ظهور ایتک امید اولتور . سلطان سلیمان معمار سنالک سوزلرندن محظوظ اولمشدی .

او کوندن اعتباراً معمار سنان فعالیتله وظیفه سنه دوام ایتدی . صو یولاریک انشاسی تام طنوز سنه سوردی . دیگر طرفدن سلیمانیه جامکده انشاسنه دوام اولونیوردی . نهایت یوللر ۹۷۱ تارنجده خانامه ایردی . عموم انشاکه ۳ دوت یوز کره یوزبیک و ایکی یوزبیک و آلتیش اوچبیک آلتیش اوچ اقیه ، صرف اولونیدی . صوفی استانبوله

ایتدی . سلطان سلیمان مثنون و مفتخر :

— فتح باب جامعه الیق و احراری کیم اوله ؟

دیه صودی . اولمه باشی :

— پادشاهم . معمار آغا بنده کز بربر عزیزرد . یوباده‌جهدن الیق اول امکدار فولکدر .

جوانی ووردی . سلطان سلیمان :

— یوبنا ایلدیکک یشتالیم صدق و صفا و دنا ایله سن آچتی اولادر دیدی . معمار ستان‌چامکک آچیلمه مراسمی اجرا ایلدیکک کون یوشرفده نائل اولدی (۹۶۴) .

سلیمانیه جامی سکر سنهده ختمه ایردی . جامه‌ک تکمیل مصرف ۸۹۶۳۸۰ فلوری یعنی ۵۳۷ پوک ۸۲۹۰۰ آغچه ایدی (۱) .

معمار ستان یوناریخدن اعتباراً شان و شرفک اوج آعلالسته و اصل اولمشدی . استانبولک انک محتمل جامعلری معمار ستانکیدی . خلیجک

اوزرنده دوت یوز بیك آلتونله انسا ایدیلن سلطان سلم جامی ، شهزاده جامی ، صوکرلری ، مدرسه‌لر ، تربلر ، واک صوکرک سلیمانیه جامی ، قوجه معمارک فخر و غرورنی آوندراجق شاه اثرلردن معدوددی .

اوزمانلر معمار ستان آتیش طقوزباشنده ایدی . اوزون پویی ، ضعف و جودی ، اوزون ساقالی ، قره‌گوزلری ایله ابوالسعود و صوقولولر

آزمهنده ممتاز برسیا ایله کندنی کوستیوردی . سلیمانیه جامه‌کک آتامی قوجه معمارک ذکا و عرفاتی هرکسه تصدیق ایتدیرمشدی .

معمایه معمارستانک قدر و اعتباریه ، شرف و مهنیه حسد ایدیلرد

یوق دکلدی . اساساً برچوق کیهملر ، مملکته هیچ برصورتله‌فائدلری اولمادی

عنائی حالد ، عثمانی وطنی بوکستیمک ایچون جالیشارلک شخصی غیرنلری ، حتی لیاقللری بیله چکیمورلردی . تنقید ایدن چوق ، فقط

وطنه نافع برار و وجوده کتیرن یوقدی .

یوسف خلقدن اکثرنی تشکیل ایدییوردی . اوزمانلر :

جاهل و نادانلرک قدری جلیل

معرفت اهلی آیانلرده ذایل

ایلمه‌مندی . معمارستان « رسنه » نی پادشاهه عرض ایتدیکی زمان بمنزله قبول ایدلمشدی . صوکرلری پایلیدی صره‌ده سلیمانیه‌کک انسا آتیمکال فعالیتله دوام ایدیلوردی . جامه‌کک انشاسنده قوللانیلان دوت دریمک واردی ک ، تاریخاً یوبوک برامیتی سآزدی . یوبرکاردن بری اسکندریه‌دن ، بری بعلبک خرابهلردن ، بری سزای عاصره جوارندن کتیرلش ، دودنجیسه فیضانی عله‌سندن آتلمشدی . قیز طاشندن کتیریلن دریمک « ماونه قانه‌لری » « پلامارلر » ، « تیورلی بکرلر » ایله قادره دریمک برکارسنه باغلانش « ارغار » ، « دولابلر » واصله‌سایله کتیرلش ، برینه قونقی ایچون پک چوق عجمی اوغلانلر جالیشدیرلشدی . بناده قوللانیلان آتی سرملر مرمره آلمه‌سندن ، شیل سرملر عربستاندن کتیریلوردی . جامه‌کک اکثر قایلری آبانوسدن ایدی . معمار ستان ، معظم آبدیسنی وجوده کتیریمک ایچون متادیا جالیشدی . نهایت جامه‌کک قبیسی قیاندی . دیوارلری طریف چینلرله قایلاندی . خطاط قره‌حصاری حسن افندیک صنعتکار قلمی دیوارلر اوزرنده بدیعمر و جوده کتیردی . سلطان سلیمان صریرسز لایوی . برکون ، جامی زیارت کتیدی . معمارستان عربلک و مغربک تنظیمی ایله متغولدی . پادشاهی کورونجه ، کمال ایدیه سلام‌لادی . فقط سلطان سلیمان حدتلی ایدی . جامه‌کک انشاسنی اوزادیننی برچوقلری وسیله اغشیلر ، معمار ستان ایچون : « قبه‌کک طلورمه‌سنده شبه وارد » دیشلردی . بعضیلری ده : « جامه‌کک تئاترندور » دییه سنائی برده تره انشاسنه باشلاغلردی . سلطان سلیمان معمار ستانه :

— « نیچونم جامم ایله مقید اولیوب مهم اولمان سنه‌لر ایله توفیل اوقات ایلرک » جدم سلطان محمدخان معماری سکا نمونه قیزی ؟ یکا بو پنا نه زمانده تمام اولور ، تیز خبر ویر . یوقسه سن ییلورسک . دیدی ، و آزارلار کیمی سوله‌دی . معمار ستان شاشیردی ، بوحدتک اسبابی بردلر آکلامیوردی . نهایت جواب ویردی :

— سعدتلو

پادشاهمک

دولنده انشاه

تعالی ایکی آبد

تمام اولور .

سلطان

سلیمان معمار

سنانک بو

سوزلرینه ایناد

نمادی ، معمارک

عایینه سو .

یلن سوزلرک

طلورمه‌لنه

ایناناق کیمی

اولدی ، معمار

ستان سوزنده

ثبات ایتدی

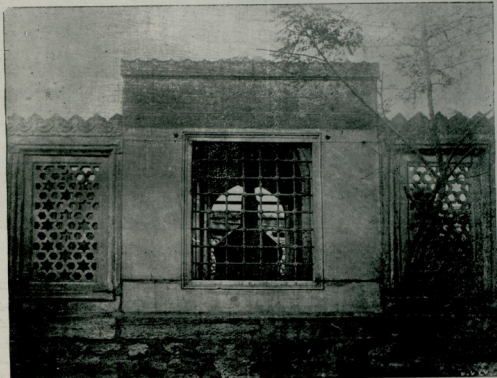
جامه‌کک قالد

قسملری ایکی

آبدیه شیردی .

آناختارلری

پادشاهه تسلیم

سلیمانیه‌ده معمارستان تره‌سی

ایدی . فقط

چوالک یوکسک

ذکار غرض

وحسدک قار .

نلق بولمطلری

بیرتارق یته

پوتونلمه‌لرله

ولنک معصوم

اقتلرندیلرلا .

یورلردی بو .

ذکارلر بری

ده ، ابوالسعود

لر ، باقیلر ،

و یحیی بکارله

برابر ، معمار

قوجه ستان

ایدی . علو

عرفانه حرمتی

(۱) بیوی

تاریخی ، جلد ۶

ص ۲۴۴

اولانلر معمار سنائی و سرمعماران جهان ومهندسان دوران کي مچل عنوانلر تکريم ايديبورلدي .

۹۷۱ سنه مننده ايديکي ، بوکون پادشاه آياستافانوس طرفلرته آوه چيقتيدي ، اوگون ، اقدنه فورطنه علامتلي کورولوردي . سلطان ساپان فورطنه بلورطنل قاپون فلوربه ، اسکندر چلي باغچه سنه چيکلدي . مذهبن بريامخور استابول وجواري سيلا رايچده برادري . معمار سنائک يايدي کرلرک کوزلي دالار ، عاجلر-عاشلر وطور افراله اولدي . منلووه کري سيلا رايچ شددن يفتلدي . ايوب سلطان کلاما مو باسدي . سيلا رايچ غداغده مک چنارلرک «دورقلرته» قدر چيقتيدي . ايوب سلطان جامعنک ايچنده ، صور ذراع قدر يوکلدي . خليج ساحلده مک کوشلرک برچون يفتلدي . ياغور ديدکدن صوکرآ سلطان ساپان استابوله کلدی ، ييقلان کرلرک تعمير يخي معمار سنانه حواله ايتدي ، ۹۷ يوك و ۹۱۱۴۴ آتجه صريفه کرلر تکرار تعمير ايدي (۱) .

معمار سنائک سلطان ساپان قانون دورنده صولوه اثری يووک چکجه کوروسى اولدي (۹۷۳) . سيکتور (سفرينک ايلک کولرلنده باشلايان کوبرو ، سلطان ساپانک عماره ميدانلرنده و فائندن صوکرآ بئيريله يلدی ، و کبروک اکال آتچي ايکنجی سلطان سليم زمانده ميسر اولدي :

ايلدی کامل ساپان کوروسن سلطان سليم

انفا آتہ ۱۱۴ يوک و ۷۳۸۵۳ آتجه صرف ايديلي .

آرتق يک دور ايچون يکي برآيدہ انفا ايک لازمدی . ساپان قانوني دورنده مهورماه سلطان ورستم پاشا جامعلري انفا ايک معمار سنائک صولک شاه اثری ، (ادرنه) دکي سلطان سليم جامي اولاجتدي .

معمار سنان ، سليم ثنائیک ايلک سنه لرده سراي ماصرده بعض اولمه رانئاسيه متغول اولدي . يايدي رسملرک مان کاه سنه پادشاهه کيکدردي . سلطان ساپان قانونيک تربيسي انفا ايدي . معيق ارکاتندن معمار محمد صنعتنده جها تميز ايتيدي . معمار سنان و شاکر دلرنيک دکاسندن ده استفاده ايدي . اسکدارده سليم ثنائیک زوجه سي نورايو سلطان نامنه ياييلان جامعه نظارنده بولوندي . قوجه معمار صولک ورجه متغولدي : مهورماه سلطان جامي ، آياصوفيه جامعک ياهلری و ايکي مناره سي ، جامع يوليسنک فضله اولردن تيزليني ، آياصوفيه تربيسي ، هب معمار سنائک ذکا و همتيله حموله کليوردی (۲) .

معمارسانان ، آرتق قوجه سنان ديه شهرت آلهدي . ادرنه ده سلطان سليم جامعي انثابه باشلايدن زمان سکبان دوت ياشنده ايدي . ايه يخي بو زوغونل عثماني دوتاناسنک توذوني سيکنه ي اوغر ايتدي صرده ، معمار سنان ادرنه ده آيدهرل کيکده متغولدي . نيايت اوج سنه ده يوتيسنک اولدر خاهم ايردي (۹۸۲) . سلطان سليم جامي اسکدار صولک شاه اثری ايدي . شيرازه جامعي انفا ايديکي صرده صنعتنه هنوز باشلايان معمار سنان ، سلطان سليم جامعي بئيرديکي زمان «يئنديده جهان معمار بي افران سنان آغا» نايله آکليوردی . بوردورک مشهور معمارلردن خروس عيلى ، عهذ آغالر ، قوجه سنائک شاکر دلرندن ساپايوردی (۳) . معمار سنان ، سلطان سليم جامي ايله معيق ايديکي ده زياده مناره لرنيک ايتاشنده صنعت کوستوردنکي فائلدي . حق ترجمه حالي يازان سايه ي سلطان سليم جامعدن بحث ايلديکي صرده شو مطالعه ده بولومتدي :

(۱) تدکرياليان ، ص ۵۵

(۲) سلايکي تاريخي ، باصه ، ص ۱۶۱-۱۶۰-مچوي ، جلد ، ص ۵۰۱

(۳) سلايکي تاريخي ، باصه ، ص ۱۲۰ ، ۱۲۱

«يوک مناره سي هم نازلک ، هم اوچر بولاری اولقي غايت مفکيل اولديني عقلايه معلومه ، خلق جهان دائره امکادن خارج ديدلرنيک بر سيي ، آياصوفيه قبه سي کي قبه دوت اسلاميده ، بنا اولموشدرد دو کفره فجره مک معمار کيچکلي مسلمانلر غلبه من واردر درلر ايتش . او فسد قبه طور غربي غايت متکلفر ديدلرکي بو حيرک قلينده فاشلدر . مئور جامع بناسنده هت ايديوب بون واقعاي سايه سلطان سليم خاندۀ اظهار قدرت ايديوب بوقيله آياصوفيه قبه سندن اتق ذراع قدن دوت ذراع درنيکن زياده ايلدي .

معمار سنان بو ترجيحه حقي ايدي ؛ سلطان سليم جامي يووک معماری صنعتک اگ کزيده واک استادانه بر اثری اولقي اوزره وجوده گلشدي (۴) . معمار سنان ، صفت وسعادته بلند نقطه سنه بوسکمشدي . شاکر دلرندن معمار يوسف ، بابر خاک دعوي اوزرينه مستانه کيتش ، (دعل) ، (آخه) ، (لامور) و (کشير) قلعلري يايتمدي . سنائک انفا آتق ايه مهم بر يکونه بالغ اوليوردي ؛ ۸۱ جامي ، ۵۱ مسجد ، ۵۵ مدرسه ، ۲۶ دارا افرار ، ۱۷ عمارت ، ۲ دارالشفاء ، ۷ صوکرآ ، ۸ کوبرو ، ۱۸ کاروانسراي ، ۶ هزن ، ۳۳ سراي ، ۳۵ صوکرآ ، ۱۷ تربه ، سييل وسائره ، بو يووک ثنائیکنک ذکا و غيرتيله عثماني وطننه ديدکيکي صفت وهنر آيدلرندن ايدي . بولردن ، تحفه قلعه ده ياييلان رستم پاشا جامي بيبي تزيينات نقطه نظردن بر مچوردي . دورق رساملري ، حق سلطان ساپان قانون زمانده (۹۶۹) استابوله کان آلمان رساملرندن معلور لورخ ، استابول تصوير ايچون يايديني قرقمق اوزون بر تابلووه معمار سنائک آيدلرنيک لورخا عمارت قرقمقيله رسم ايتيدي . اختيار معمارک اثرلی يالکز استابوله دکلدی ؛ آتاپولرنيک وروم ايلينک اگ مستني بئرلده حق (بوين) ده ، بر چوق جامعلر کوبرولر ومچولر ، هب معمار سنائک اثرلی ايدي . قوجه سنان ، استابوله بو معظم آيدله اوزرسته کال واکر ايله طولاشيوردي .

معمارسانان نظريي استابول افقلىنه عطف ايتديکي زمان ، حاف هرکوشه ده آثارني کويوردی ؛ صباحرلي کوزل استابول بيله لکرا ايچده مست و مخور و اوياما ي باشلايدن زمان ، معمار سنائک ايجمه حسلرني ظريف بر شکله کوشترن فارين مناره لر اوزرنده عثماني روحک حزين نغمه لرني ايشي برترانه ايله اوزاق افقره هکس ايذردي . کيجه لری عمارلرک ايليمور چينيل ديوارلرنيک عکسل برانق قنديلرک لهری آره سنده مسعود بر خلقک تپايل صدارلی ايدي بيليردي . معمار سنائک دهامي استابول افقلىرنيک خطوطي بيله ديدکي بيمندي . همارتي مسودانه برچانک ، انساني بر شفتنک مزاری ايدي . اسکدار واستابولک مختلف سنلرلنده وزيرلر مخصوس انفا ايديکي سرائيره ، معبر خام الری ، کالر و صايراماقيلر ، معطر ساقيلره مزين قريه آتنده ، کلکون تلری ، طاني مائي کوزلری ، صايلرک صيرمه اورکولری اوسته قوندر بولقري الماسلره متعنع خطوطولری ايله نعيمه سفرلرنيک ذي حيايت غيبتلری طولاشدقلى صرده ، مدرسه لرک موزون سرويلری آتنده ، خطمليک قريو اهل چيچکاري قارشيسنده ، حل و معرفت حاضرانان منور بر زمردنه چاليديني کورولوردي . استابولک دورق ، علمي ، ديني بو قون فعاليتي ، معمار سنائک اثرلی اطرافده طولانيور ، خلق بو اثرلر ايچنده روحي ديدکي بريمکه چاليتيوردي .

معمار سنان ، سلطان مراد ناک زمانده يووک بر اثر وجوده کيتيرمدي . آرتق اختيار لاماش ، ياني طفسان کيچکدي . او فاعلر ساپانيده ، سلطان ساپان نامنه ديدکيکي علوی آبدکه ياني باشده (۴) سلاوه ، اسلام صناعي ، ص ۵۰۹-۵۱۸

شعر

یاماچلرده قوال

قارشى اووالر قاراردى،

كوكلكلر ملاغلى ساردى؛

اوراده سورورل واردى ..

چال قوالى ، چويان قىزى !

فوتده لئلرده سرچلر

هشق توركولرى جملر،

ايغىر ، ايغىفل كيجلر

چال قوالى ، چويان قىزى !

تيزلك چيغىراق سىلرى ،

اوڭاڭلاشدى چوقدن برى ؛

بو يرلر سودا يرلى ..

چال قوالى ، چويان قىزى !

قىزلرده كوللكلر قوشار ؛

سودا توركولرى چوشار .

قاراكاق ، ملاغلى آشار ..

چال قوالى ، چويان قىزى !

كوكده بيلدزلر اوياعش ،

هشق پروانه لرى ياعش ؛

هپ دالغر يورغون اوڭاعش .

چال قوالى ، چويان قىزى !

كون مولوغدن قارشى طاعه

هايدى ، كل كيدلم باغه ؛

صاقين باغه صوله ، صاعه ..

چال قوالى ، چويان قىزى !

م. ف

آي ديكه دى :

نيره نلك اوكنده آيه دالدم دميتدن ؛

برطفرلك نئشاسى يورومتدى يوكونى .

آي بو طغر آقشاي بئكلر يوردى زميندن

سايه برربايك جوشغون ترغى .

ايلك ندمه لر آناطولى كولر ندمه روزكارلر

دولاشدينى يامالردن كان قوال سىلر دى .

برازسوكرا فيرطينلر قوباران بر نغمه يارين

بزه يكي طغر لرى مزده له ين بر بر دى .

ياواش ياواش ده جايغىن ، حالى بر آهنگ اولدى :

او چوروملر اظر افتده كينه به ريك شاخه قاقان

قىر آتلكر كچديكى بول انتقامه كيدن بولدى .

آق دام چوكن واديلر جاغلا يوردى سيل كى قان .

اكنه ناييت سوك نغمه ده دالغانلدى بر آل ياراق ؛

بيلدزلرى اوڭوردى بريالچين قايالوزر نده .

سوزايلر قوشو يوردى افقه دوغرى حاقير اوق ،

سوكراسوندى هنر اقلرلك ياريلنيسى تادوينده ..

آيك بيريلد يوردى كوزلر ندمه سوينى ؛

آق دى كيكر يكلر ندين انجى كى دامالار .

تالرينه دامالدى ربايك هرايجى .

شيندى سس يوق ، قلبك مسمود چاريلنيسى وار

فاله قمرى

وجوده كترين فوجہ سنالك حياقي، اوراده، او، و طرف بارماق لارلك
اوزنده كي ديواده، ساعنك شومصر عرلرله تلاسه ايديلور دى :

اي ايدن بر ايكي كون دنيا سراينده مكان

جاي آساييش دكلدر آدمه ملك جهان

خان سليالك اولوب معماری بو سرد كوزن

يپدي برجامع برر فردوس اعلا دن نشان

امر شاهيله قلوب سو يولارنه اهام

حضر اولوب آب حياقي عالمه قيلدى روان

چكجه جسرينه بر طاق مولا چكديكم

عيليدر آيننه دورانده شكل كهيكان

قيلدى دوت يوزدن زياده مسجد عالي بنا

يپدي سكيان برده جامع بو غنيز كاردان

يوزدن آرتق عمر سوردى طاقت قيلدى وفات

يادنبي برى خدا قيلسون آلك باغ جنان

رحلتينك سايى داعى ديدى تاريخي

كيدى بو دمده جهانند بو معمار سنان

روحيمو قاتمه احسان ايدم بير و جان

بووك آله ۲۴ ايدول ۱۹۱۷

احمد رفیق

اولوبير يوردى . جسم اختيار ، فقط فكر آ صاغلامدى . اختياري
حرصنه نبعاً سلطان سلمان غمهارتلك سويندن آوينه كيزليجه سوكاش،
جوار دكاملردن بر نك طماننده كي قورشونلرى كدير مش ديه نومعولرى
ديوان هايونه قدر شكايته جرات اغتيلردى (۱) . سلطان مراد
ثالث، ناسك حقوقى برينه كيرمك ايچون فوجہ سنان حنفده تحقيقات
اجراسندن كرى طور مامشدى .

معمار سنان، اختيار ايله برابر، خاصه معمار باشليقى وظيفه سى
ايضادن خالى قالمادى . جامع و محاورت سولرني تفتيش ايديبور ، قليچ
هل پاشا كي دكر قهرمانلر نيك تره لرى انتايه چايشيوردى (۱۹۹۵) .
فوجہ سنان (۱۹۹۴) ده سليان قانوني وشيزاده جامعلرنك سولرني
داثر سلطان مراد ثالث بر مكنوب يازمش، بومولردن اجرا ايديان
يولسزلك اوكني آلايه چايشيمشدى .

معمار سنان ۱۹۹۵ ايله ۱۰۰۰ سنه لرى آرمسده وفات ايتدى .
ياقي، يوزي كيمشدى . فوجہ سنان ، وطننه بر اقدافنى معظم آبديه
امضاسنى قويمالردم كورممش، اونك متواضع بر كوشه سته كنديسى
يالكز كومدير مئكله اكفا ايله مشدى .

فوجہ سنان ، آرتق بوتون آثارينه وداع اغتمشدى . سليان جامعنك
بر كوشه سته ، اوقا بر سيله بيشيك ، كوچوك بر نغمه نك دمير
بارمانلر ندين بايقليقي زمان، بومه ساريقل ساهه بر مرزا كورولويوردى
دوت عصرده پايسلامه يچي محنتم اثر لرى دوت پادشاه دورنده